

Om indsamling af biller i urtepotter og fangstdåser (Coleoptera)

af OLE VAGTHOLM-JENSEN

(With a summary: Collecting beetles by means of flowerpots and tins)

Ved indsamling af biller med de traditionelle fangstmetoder såsom ketsjning, bankning og sigtning vil man ret hurtigt opdage, at en del arter overhovedet ikke kan fanges ved anvendelse af en af disse metoder. Især arter, der er knyttet til gange og reder af pattedyr, kommer kun sjældent frem i det fri og er derfor vanskelige at indsamle uden anvendelse af specielle fangstmetoder.

Opgravning af muldvarpereder er f. eks. en af disse metoder, men det er min erfaring, at disse reder er relativt svære at finde, og selve opgravningen er desuden ret besværlig, navnlig hvor reden er dybtliggende.

En mere givende metode har jeg praktiseret konstant igennem 10 år. Den består i nedgravning af potter og udlægning af fangstdåser, og jeg vil i det følgende redegøre for disse potters og dåsers beskaffenhed samt for mine fangstresultater.

De »fælder«, som er anvendt, og som jeg delvis stadig benytter, kan i store træk deles i to grupper: 1) urtepotter eller syltetøjsglas, 2) fangstdåser, hvortil er anvendt tobaksdåser med en diameter på 10 cm og en højde på 2,5 cm.

Først i 60'erne, da jeg boede ved Bredballe strand ved Vejle fjord og hovedsagelig indsamlede løbebiller, anvendte jeg kun potter. Jeg havde valgt 2 forskellige biotoper, nemlig dels en delvis ubenyttet grusgrav i nærheden af en skov, dels en eng. Potterne gravede jeg ned, så overkanten var i plan med jordoverfladen, og for urtepotternes vedkommende satte jeg en passende pind i huller i bunden, dog tilstrækkelig løs til at evt. regnvand kunne sive ud, hvilket igen betyder, at syltetøjsglas er mindre anvendelige. Man bør efter min erfaring afgjort røgte potterne hver eneste morgen, hvad enten der i nattens løb er faldet regn eller ej, ikke blot af hensyn til fugle, der vil tømme potterne for dyr, men især fordi de store arter vil fortære de mindre.

På de to biotoper fangede jeg selvsagt en lang række almindelige løbebillearter, som ikke behøver nærmere omtale, men fra grusgraven bør nævnes *Carabus convexus* Fabr., som navnlig om foråret var hyppig, og fra engen *Lebia chlorocephala* Hoffm., som var endog meget almindelig i maj-juni.

I 1967 flyttede jeg til Grejsdalen, hvor jeg havde rig mulighed for at fortsætte pottetfangsten, idet nord- og vestsiden af min parcel grænser op til Grejsdalsskoven. Her var navnlig den kun fra Jylland konstaterede art, *Carabus problematicus* Hbst. ret almindelig.

Almindelig indsamling havde jeg ikke forsømt gennem årene, men jeg konstaterede hurtigt, at jeg kun havde meget få af de biller, som lever i reder og gange af pattedyr.

Da jeg nu her i Grejsdalen lige uden for døren havde skoven, hvor der er relativt mange muse-, mosegrise- og muldvarpegange, forsøgte jeg med en ny indsamlingsmetode,

nemlig fangstdåser. Hertil anvender jeg som omtalt almindelige tobaksdåser af blik. De forsynes med ca. 10 sømhuller af 3–4 mm i diameter i låg og bund. Laver man hullerne så store, at *Geotrupes*-arter samt flere af de store ådselbiller, bl. a. af slægten *Necrophorus*, samt *Oeceptoma thoracica* L., kan komme i dåserne, vil tilstedeværelsen af disse i nogen grad hindre de mindre dyr i at indfinde sig i dåserne.

Som lokkemad har jeg forsøgt med forskellige ting, bl. a. ost, bananskal, mus, muldvarpe, småfugle, fiskeknogler og hønseekskremer. Min erfaring er dog den, at dele af fugle, f. eks. en vinge og evt. fødderne, er det absolut bedste. Endvidere har denne lokkemad den fordel, at nedbrydningen sker meget langsomt, således at den er anvendelig i ca. 2 måneder.

Endvidere er der den store fordel ved at anvende fangstdåser, at man i disse kan have lokkemaden i fred. Udlægger man således blot småpattedyr eller fugle i skovbunden, vil de omgående blive fjernet af hunde og ræve.

Dåserne udlægger jeg i gange, hvor jeg kan se gravespor af forskellige småpattedyr, ved foden af en kompostdyng eller en brændestabel, eller under store græstuer og ved foden af frønnede stubbe. Hvis man efter slåning af græsplænen river det afslåede græs sammen og lægger det ud i skovbunden, vil mus hurtigt lave gangsystemer derunder, og man har da et ualmindeligt godt sted at anbringe en fangstdåse. Mod indtrængende regnvand kan man evt. beskytte dåserne ved at lægge et lille stykke tagpap over.

I modsætning til de åbne urtepotter, der som omtalt helst skal røgtes hver morgen, behøver man blot at efterse fangstdåserne et par gange om ugen. Jeg har ved forsøg med at lade nogle let kendelige arter forblive i en dåse konstateret, at de bliver heri temmelig længe, når de først er lokket til.

På de snart fire år, hvor jeg her i Grejsdalen har anvendt fangstdåser, har jeg på et område af ca. 2000 m² fanget følgende ådselbiller (Silphidae) af underfamilien Cholevinae:

Choleva spadicea Sturm.,
Choleva jeanneli Britten,
Choleva fagniezi Jeannel,
Nargus velox Spence,
Nargus wilkini Spence,
Catops watsoni Spence,
Catops fumatus Spence,
Catops picipes Fabr.,
Catops nigricans Spence,

Catops fuliginosus Er.,
Catops westi Krog.,
Catops coracinus Kelln.,
Catops nigrita Er.,
Catops tristis Panz.,
Catops subfuscus Kelln.,
Ptomophagus medius Rey,
Ptomophagus subvillosus Goeze.

Af Histeridae:

Hister unicolor L.,

Hister cadaverinus Hoffm.

samt af familien Sphaeritidae:

Sphaerites glabratus Fabr.

Af familien Staphylinidae har der naturligvis også været mange arter, men da jeg i øjeblikket indsamler materiale til en samlet bestemmelse af denne store familie, er disse arter ikke blevet bestemt til nærværende artikel. Jeg håber at råde bod herpå ved en samlet oversigt om nogle år over min indsamling i fangstdåser.

Om indsamling af biller i urtepotter og fangstdåser

De måneder, hvor fangstdåseindsamlingen giver bedst resultat, er april, maj og juni samt september og oktober. Antallet af dyr i dåserne er meget variabelt; undertiden næsten ingen og til andre tider uhyre mange. Fra mine indsamlingsnotater kan jeg f. eks. nævne fra den 9. maj 1970: i en enkelt dåse 65 stk. *Catops* fordelt på arterne *coracinus* (4 stk.), *nigrita* (5 stk.), *tristis* (26 stk.), og *subfuscus* (30 stk.).

Der skal ikke her drages nogen egentlig konklusion, da jeg i de kommende år agter at foretage yderligere indsamlinger med denne metode i det håb, at endnu flere arter skulle dukke op. Jeg vil som omtalt senere publicere mine resultater heraf, og vil i øvrigt være andre samlere taknemmelig for at modtage oplysninger om lignende indsamlinger.

SUMMARY:

Collecting beetles by means of flowerpots and tins (Coleoptera).

The paper first brings some results of the well-known method of capturing beetles by means of flowerpots placed in the soil. Secondly, a method of collecting small species of Coleoptera living in the burrows and nests of small mammals is described. Tobacco tins, 2.5 cm high and 10 cm in diameter, were provided with about 10 holes with a diameter of 3–4 mm, in order to avoid the bigger species. The tins were provided with different bait; wings and legs of birds proved to be the most attractive. The tins were placed in the burrows, among decaying vegetable matter, under grass-tussocks, or near old tree trunks. The bait was found to be attractive for a period of about two months. The tins had only to be inspected twice a week, as the beetles seemed to remain in the tin for several days. A list is given of a number of Silphidae, Histeridae and Sphaeritidae collected in my garden near Vejle, East Jutland, by means of such trapping tins during a four-year period. Many Staphylinid beetles were captured but have not been identified. The best seasons for trapping were April–June and September–October. The number of captured specimens per day was highly varying.

Forfatterens adresse/Author's address:
Heibergsvej 12, 7100 Vejle, Danmark.